

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za 6 mjeseci K 6. — Za Šibenik na godinu donosačem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bažilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priobročena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti reduku. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju.

Iskrena rieč pred izbore.

Ovako gosp. dr. Trumbić zove svoju rieč, koja je kroz zadnji „Narodni List“ upravljena svakomu i nikomu i koja, kad se dobro promisli, ne znači ništa, nego samo javlja našoj javnosti, da je dr. Trumbić miroljubiv čovjek, hladna razbora itd.

Ali koliko god mi cijenili svojstva gosp. dra. Trumbića, koliko god mi vjerovali njegovim čuvstvima, ne možemo a da ne iztaknemo; kako je on, valjda i nehotiče, valjda i preko svoje volje, mnogo kriv da se podržaje i jača ovo današnje kukavno stanje u Dalmaciji. On je uprav predstavnik one politike krzmanja i ugovaranja, politike kompromisa, koja je u Dalmaciji glasovita. Dr. Trumbić se za to javlja svaki put, kad je „većina i umjerena stranka“ u pogibelji. Dr. Trumbić, hoće onda da spasava što se spasiti da, pa je i pred ovim izborima zagovarao na sastanku utvaraške stranke sporazum i sa strankom prava. On to zagovara i u „N. Listu“.

Dr. Trumbić polazi u tom sa gledišta, da nam da u Beču potrebito jedinstveno izstupanje, on da bi izborna borba bila užasna, strastvena, štetna po narod i za to da treba samopriegora itd., da se do sporazuma dodje. Mi hotimice hoćemo da budemo posve hladni kad razpravljamo mogućnost onoga, što bi dr. Trumbić htio.

I najprvo pitamo se, jesu li izbori, je li izborna borba po sebi i u sebi zla?

Očito je da ne, jer se na izborima danas i uvijek u prosvietljenom svijetu oslanja cijeli državni život. Izbori su pače veliko dobro, a blagoslov za narod, za državljane, kad su podpuno slobodni i kad svaki građanin može po svojoj slobodnoj volji da bira. Izbori radijaju tada dobrom upravom i napredkom u zemlji na svakom polju narodnog života.

Sasvim drugačije je kod nas. Mi imademo upravu zemlje da nemože biti grđa, te ona svim mogućim sredstvima i svom silom hoće da podržaje ovo današnje stanje, koje je poniženje za svakog razboritog čovjeka, koji sebe štije i ljubi napredak svojeg naroda.

Ovo nastojanje da se podrže položaji od ljudi i od skupina, s kojima bi javnost lahko obračunala, radija cjetim onim sustavom sile i korupcije i nepotizma, koji se ukorenio u Dalmaciji. *Neljudi hoće na svu silu da se održe i eto užasa, sile i strasti pri izborima*, jer drugačije ne ide.

I kratko rečeno, ako bude svega toga pri nastajnim izborima, bit će to uneseno iz Zemaljskog Odbora, iz Obćine i svih onih ustanova te klika i dinastija koje danas sačinjavaju onu nezavisnu smjesu nesposobnosti, zloće, korupcije koja se zove Utvara.

Ova je na sili i do sada gradila, te je, u koliko se dalo, pogazila svaki pojam pristojnosti, odgovornosti i lealne političke radnje. Ova je, u koliko je mogla, pošljala korupciju po zemlji te podigla eru puzanja, štreberstva i nepotizma. Ona je, u koliko je mogla, sve sile upotrebila da utuče, uništi sve one koji su se na uhar zemlje podizali, a stranku prava, tu predstavnicu napredne narodnoga htjela je nedopuštenim i nedostojnim načinima zbrisati sa lica zemlje.

Ona će i u ovim izborima izaći svim tim aparatom i možda bude kako dr. Trumbić predviđa i čega se on boji.

Ali zašto će tako biti: *Za to što će se nastojati, da ovo kukavno i nedostojno stanje još i na dalje potraje*. . . . . *Za to će biti sile i svakog nepoštenja, kako ga je uvijek u sličnim slučajevima bilo i kako je to u obilnoj mjeri podniala stranka prava.*

Nu dali sve ovo dovodi do onih zaključaka, do kojih dolazi dr. Trumbić? Dali bi se izbornim sporazumom dalo sve to odstraniti? *I bili bito korisno za zemlju, kad bi i stranka prava uložila svoje sile da uzdrži gnjlež koji već smrdi?*

Mi mislimo da bi sličan izborni sporazum bio nesreća za Dalmaciju. Grđje nego je danas ne može biti, pa stranka prava ovakovo kukavno

stanje ne smije ničim kušati da podrži, nego mora da sve svoje sile uložiti te ga odstrani.

Ta bi dužnost imala biti sveta zapovied i dru. Trumbiću i svim onima, koji ma na koji način žele da se odnošaji u Dalmaciji poprave, jer je očito da se izbornim sporazumom popraviti ne mogu i ne dadu.

Tu se hoće jačeg lieka, hoće se ukiniti sustav koji je zavlađao u onoj stranci koja danas silom i korupcijom hoće da uzdrži gospodstvo onih koji su zadnji talog bivše narodne stranke.

Tko to zna, a zna i dr. Trumbić da je tako, mora otvoreno i otvorena čela izstupiti i reći narodu: *podji u slozi i miru na izbore i sruši nedostojne!*

To je što se mora, a sve ostalo što dr. Trumbić priča nemogućnost je, koja, kad bi se oživotvorila, ne bi urodila nego zlim i štetnim plodom.

Takav zao i štetan plod već se vidi u klici, u kukavštini zaključaka one stranke, koja se baš ustrojila tobož da ruši ovaj sustav korupcije, a onamo tu korupciju hoće da podržaje i brani.

Stalno je da izborni sporazum za Utvaru i „demokrate“ znači: svom silom treba uzdržati Ivčevića, Biankinija, Vukovića, Tončića.

Prema tome oni misle **prevariti** i savjesti i zdrav razum svojih pristaša, jer „demokrati“ ne će tobože Vukovića i Tončića, a hoće Ivčevića i Biankinija itd.

Koja razlika između tih ljudi? Ili nisu ti uvijek zajedno i uvijek složni? Ili nisu uprav oni, kao cjelina, nosioi današnjeg nesretnog stanja?

Jesu i oni su odlučili da sve te spasu makar varkom i nedostojnom igrom.

Vukovića i Tončića ne će tobože demokrate samo za to da uzdrže svoje redove poslušne, a da utvaraši svom silom mogu podmuklo raditi i za jednoga i za drugoga te i za to ne bili se i za jednoga i za drugoga zauzeo dio svećenstva koji bi, tom varkom zaveden, mogao misliti da demokrate i utvara u istinu nemaju posla sa tom dvojicom starih vjernih utvaraških kaponja.

Eto do čega dolaze sporazumi!

I toj nedostojnoj igri imala bi služiti i stranka prava! Mi držimo da do toga ne će doći, nego će svaki pravaš u ovim časovima borbe, kad su se svi složili javno i podmuklo proti njima, stupiti drug uz druga odvažno i vjerno. Nijedan pravaš ne će gledati na poteškoće, nego će disciplinirano, oduševljeno stati na svom mjestu. *Svaki će se čuvati potajnih spleta* i nastojati svom svojom snagom da očuva jednodušnost u redovima.

Vojska pravaška stupa u izbornu borbu za plemeniti cilj, *da olakša narodne nuke i da oslobodi zemlju od nametnika.*

Uspjeh zavisi od samih pravaša i svih onih, koji čute, da je skrajnje vrijeme, da se u zemlji pretomi štamp nad sustavom, kojim urodžiše izborni sporazumi.

Ovo je naša otvorena rieč, a uvjereni smo, da je ona i rieč svih pravaša. Mi znamo svi što nas čeka. *Ali sile i bezzakonja nismo se bojali do sada, niti se bojimo.* I bio uspjeh izbora kakav god — *stranka prava će pobijediti, jer je ona zastupnica slobode, moralata i poštenja u upravu zemlje i naroda.*

Dužnost je, da se u ovom cilju sa strankom prava slože svi oni, koji istinski hoće, da rade za moralni i materijalni napredak, za ozdravljenje javnog života u zemlji.

Hoće li medju ovima da bude i dr. Trumbić? Ako hoće, najprje treba da zna, kako i koliko on škodi, kad makar i za šalu, hoće da spasava ne lukavošću i silom i bezzakonom, nego mudro i obzirno onu *beštiju*, koja se zove Utvara.

ŠIBENIK, 3. svibnja.

„Uzdignutim vizorom“ veli „Sloboda“, da ona ustaje proti nama. Ne, mi joj to ne vjerujemo, niti joj možemo vjerovati. Ta „uzdignuti vizir“ ili bolje: skinuti obrazinu značilo bi onda,

kada bi „Sloboda“ priznala, da je ona članicom onog anonimnog konsorcija za difamaciju i zavadjanje, koje sačinjavaju „Narodni List“, glasilo za interese familije Biankini, „Naše Jedinstvo“, koje ima neke brzojavne pogodnosti poput službenih novina, „Crvena Hrvatska“, koja je primala inštrukcije i direktivu od Chlumetzkijsja i Kačanskisja. Kada se u onu četvrtu sama svrstala, onda ćemo joj priznati, da je skinula obrazinu, ili, kako je milije „Slobodi“, da je „uzdignula vizir“. Ali dotle morati ćemo joj predbacivati, da je izpod razine gornjih novina, koje bar kako tako to i priznaju, a „Sloboda“ nema ni te kuraje.

Još samo rieč glede „vizira“. Nije vizir, demokratske perjanice, koji čini vitezove. O vitezstvu ne govorite, vi, koji ste svoj kukavičluk i sudbeno zapečitali!

Predlozi za humoristični prilog dalmatinskog jubilara. Neki dan, osvrćući se na predlog, da „Narodni List“ proslavi svoj jubilej sa jubilarim brojem, preporučili smo tom listu, da bi vrijeme donio sve faze političke i sve maske, koje je on promienio za života. Ne rekospo ništa zla; samo radi historije preporučimo vjernost u opisima i da se ne bi epizode preskakivale. Sada u istom listu čitamo, da će priložiiti svom jubilarom broju i humoristični prilog. To nam dozivilje još jednu dobru ideju, koju „Nar. Listu“ radi kolegijalnosti saobćujemo: predlažemo za naslovni list humorističnog priloga fotografiju don Jure Biankinia — karikatura je sasna . . . surišana, jer s njom original već svoju vrijednost — onda vjerno opisane scene u bečkom parlamentu, gdje Biankini iznaša užasno dugu interpelaciju, a ministar, ne budi len, s mjesta odgovara sa izpisane hartije. Onda fotografiju parlamenta, kada Biankini drži govornicu i . . . . . i no, o popravicima stenoگرامa i o umetcima „čujte! čujte! velika pozornost! Uzbudjenost na vrhuncu“ ne ćemo govoriti. Ta zna se, da medju stenogramima ima jako dobrih ljudi.

Ako ovako bude taj prilog sastavljen, zbilja će biti pikanterija — pst! pst! „Narodni Liste“, ne govori o tome.

Tumačenje zakonskih odredaba na uštrb gospodarskih zadruga.

Jedna gospodarska zadruga ovo dana obratila se je molbom okružnom sudu u pokrajini, da bi unio u zadrudi register imena članova novoizabranih, ovjerovih sama njihove podpise. Dotični okružni sud, kao trgovački sud, povratio je molbu zadrugi izjavom, da podpisi novih članova uprave moraju u smislu zakona § 16. od 9./4. 1873. Br. 70 z. d. z. i § 5. nared. minist. 23./5. 1895. Br. 74 d. z. z. biti ovjerovljeni sudbeno ili kod bilježnika.

Ovom odlukom dotičnog okružnog sudišta, krunje se prava gospodarskih zadruga i spriječava se njihov razvitak, te ih se obterećuje sa nepotrebitim troškovima.

§ 16. gore imenovanog zakona ne kaže, da podpisi uprave moraju biti legalizirani od bilježnika, već kaže: „Članovi uprave treba da se podpisu pred trgovačkim sudom ili da prikažu podpisi u ovjerovljenom obliku. *Na isti način mora se postupiti kod svake promjene uprave, odnosno kod imenovanja zamjenika.*“ Stojčić dakle na temelju ovoga, gornja odredba nema oslonu u ovom paragrafu, kojega nadopunjuje gornja ministarska naredba, a kojom konačno stupa na snagu § 2. naredbe ministarstva pravde, unutrašnjih posla i trgovine 14./5. 1873. Br. D. Z. L. 71 i to od njezinog oglašenja 8. lipnja 1895. Ovaj paragraf u zadnjoj svojoj stavci glasi:

„*Sudsko ili bilježničko ovjerovljenje može odopsti, ako je prijativa ili punomoć obskrbljena sa podpisom zadrudne tvrčke, a podpisi podpisivača već se nalaze u ovjerovljenom obliku u spisima registra trgovačkog suda.*“

Tko su ovi podpisivači? To su članovi uprave, koji imaju da ovjerove podpise novih članova, jer se njihovi zadrudni podpisi nalaze već kod trgovačkog suda u ovjerovljenom ob-

liku, a sudu ostaje prosto, da na temelju § 18. gore imenovane naredbe, pazi, da li je stranka ovlaštena, da izposluje upis i da li se podpisi podpisivača već nalaze uneseni u zadrudnom registru „uzporedivši podpisi sa ovjerovljenim podpismima, koji se nalaze u spisima registra.“

Da pako nije potrebito, legaliziranje podpisa novih članova uprave, ili izmjene pravila, kad se već jednom podpisi podpisivača nalaze uneseni u zadrudi register, kaže nam i druga stavka gori imenovanog parag. 18. a koja glasi: „Ipak za dokaz zaključka glavne skupšine, uprave, nadzornog vieća, ili kojeg drugog zadrudnog organa dostatno je — u koliko statut ne određuje što drugo — da se prikaze prepis zapisnika čiju tačnost potvrdi zadruga sa podpisom svoje tvrčke, te se podpisi podpisivača već nalaze u spisima registra trgovačkog suda u ovjerovljenom obliku.“

Na temelju ovog paragrafa jasno je, da ona stavka „podpisi podpisivača“ odnose se i jesu članovi uprave, čiji su već podpisi uneseni u zadrudi register i da su oni vlastni ovjeroviti bilo izmjene pravila, bilo zadrudne podpise svojih zamjenika ili novih članova uprave.

Pošto odluka okružnog suda, koju smo gori spomenuli ničje pravo uprave zadruga, da je vlastna ovjeroviti podpise; a to bazira na odredbama i paragrafima od nas spomenutim, mi smo dokazali da ovo zanikanje nije oslonjeno na ovim paragrafima i zakonima, te bi bilo željeti, da ako postoji koji drugi zakon, naredba ili rarsuda, da se objelodani, i u zabrani citira, jer ovakvim zanikanjem lupisa nanosi se velike štete moralne i materijalne našim zadrugama, a nama se čini, da vlasti su pozvane, ne da zadruga spriječavaju u njihovu razvitak, već da ih podpomauju. Korporacije koje vrše kod nas revizije nad gospodarskim zadrugama u smislu naredbe ministarstva 24/6 god. 1900 Br. 134 D. Z. L. imale bi tražiti razjašnjenje vrhu tumačenja oslonu ovakvih nedozvoljenja upisa, jer mislimo, da je to ne samo njihovo pravo, ma i dužnost, kao što je njihova dužnost, da budno paze na sve odluke i razjašnjenja ma koje vlasti u poslu gospodarskih zadruga i tumačenje zakona, što se na nje odnose, jer kako rekospo ovim se ubija i spriječava rad zadruga u moralnom, a i materijalnom pogledu.

Njemačka škola u Dubrovniku.

Ovo dana pronieli su se novinstvom uporni glasovi, da se u Dubrovniku kani podići njemačka škola. To je po svoj prilici zato, što je u Dubrovniku premješteno iz Zadra vojno zapovjedništvo.

S ovim su se same dubrovačke novine, ako se ne varamo, malo ili ništa pozabavile. A ipak, čini nam se, stvar nije tako već važnosti. Ne mislimo ovim reći, da će njemačka škola germanizirati Dubrovnik. Ali izkustvo sa Zadrom nas je podučilo, da ovakove novotarje ne dolaze nama u korist. Veli se, da će ova škola biti namijenjena vojničkoj djeci. I u Zadru je tako bilo, a ipak ju je pohadjao dobar dio zadarske djece. Njemačka škola nije germanizirala u Zadru, a ne će valjda ni u Dubrovniku, jer nisu to ambijenti za to, ali ipak će neki znao upliv imati. U Zadru n. pr. poznavanje njemačkog jezika shvaćalo se je kao nadopunjak ugledjenosti, kulture, finese, što li. Osim toga njemačka škola našim školama otimlje mnogo djece, koja je na taj način lišana domačeg, narodnog odgoja. Uslijed toga se u djeci uvriježiti iz malih nogu neki nehar za narodnu stvar, jer joj se u djetinjstvu ne ucjepljuje zarka ljubav prema domovini i poštovanje prema prošlosti te volju za rad u budućnosti. K tomu s njemačkom školom djeci tudnjaca oduzimlje se mogućnost, da se s našom zemljom upozna i da se nauči poštivati svoje gotoprime. Zato nam je zaćudno, što se u Dubrovniku ne nastoji zapriječiti ovaj pokušaj. Mi se ne bojimo germanizacije, jer Dalmacija nije za to podatno tlo, no svedjeno bi se moralo dokazati nekogospodi, da se djeca mogu i u hrvatskim školama obraziti isto tako, ako ne i bolje, kao u njemačkim.

Izorno zgodopisje.

PAZITE NA IZBORNE LISTINE!

Izborni imenici su već u svim občinama izloženi. Upozorujemo naše pristae, da budu pripaze na te imenike i da pregledaju, da li je koji pristasa izpušten. Neke se odmah utoci podnesu. Izorno pravo glasa imaju sve mužke osobe, koje su navršile dvadeset i četvrtu godinu, koji su pripadnici austrijski te su neporočni.

O pravu glasa redovnika. Primamo iz Makarskog Primorja. Nimalo nije začudno, da Smodlakina „Sloboda“ i „Pučki List“, ne daju redovnicima njihovih prava, zajamčenih im čistim slovom zakona, nego se čovjek snibava, kako neke političke vlasti, ta prava nieću redovnicima. Rekoh, neke političke vlasti, a to je Makarsko poglavarstvo, odakle g. Panek u njemu se nahodi. Za istim se poveo i obć. Upravitelj. Da svak može razumjeti na kakvu se temelju nieću pravo biranja oporezovanom redovnicima, evo doslovan priziv na Poglavarstvo.

„Predloženo odluku pod D. odbivena je podpisano tužba, da se u izborne imenike obćine Makarsko-Primorske uvrste:

„1) N. N., 2) N. N., 3) N. N., svaki sa porezom od 12 kruna.“

„Prva motivacija; da je porez izplaćen sa strane samostana nepravilna je, jer samostan, u istinu, to nije izplatio, već pojedinci, kako se razabire baš iz dotičnih priloga A. B. C., na kojim je zasvjedočeno i sa pečatom c. k. poreznog ureda, da je pojedini, u naslovu pozvan, izplatio svoj porez. Ne stoji pak da je za gori rečenu trojicu samostan porez izplatio, jer mu nije ni prebrojen u njegov vlastiti porez, što mu je napisan pod br. 2. izb. imenika iz II. izb.“

„Druga motivacija je poglavarstvena odluka 7/5 1910, br. 7718. Na čemu god se oslanja kao zakonska odluka, ne može se smatrati kao zamenita a svakako nije na čvrstu temelju.“

„Pošto § 1. I. O. P. jasno glasi: Jesu biraci: I. oni obćinari, državljanji austrijskiji, koji u obćini plaćaju izravni porez, bilo neposredno, bilo kao kmetovi i tezići posrednim izplaćivanjem.“

„N. N., N. N. i N. N. obćinari su i dr. Izjavljeni austrijski a plaćaju neposredno izravni porez, a da plaćaju i posredno, kako se bez temelja predmieva, isto imaju pravo da budu biraci. Zakon rećene redovnike nigdje taksite ne izkljućuje a i danas je pravničko pravilo: ubi lex non distinguit neque nos distinguere debemus, i takodjer: odia restringenda sunt, favorabilia amplianda. Kad dakle goro spomenute I. B. P. jasno ukljućivo, ne izuzimlje ih likakva stavka § 3 istog P., svaka sumnja otpada i sve argumentacije proti jasnoći labave su.“

„Ovak razsuduju za oporezovane redovnike i sva Poglavarstva u Dalmaciji, a i mješovitvo povjerenstvo — vidi odluku broj: 32205 ex 1809 II. a), br. 9.“

„Napokon isto Slavno c. k. Poglavarstvo u Makarskoj priznaje pravo biranja gori rećenim redovnicima, kad ih pozivlje na izbor povjerenstva za odredbu lićne dohodarine, kako se vidi iz priloga E.“

„Radi čega pita se i ostalo. Mi smo uvjereni, da će g. Panek, koji, i ako je službeno premješten, riešava prizive, odbiti ovaj priziv, i ako je oslonjen na jasno slovo zakona, a to zato jer su redovnici pravaši, i nek u obć. izborim nemaju pravo glasa, ma stalni smo, da će upravno Sudište inaće presuditi. Ali g. Paneku je dosta, da ih u ovim izborim sjekira. Pripomenut ćemo mu, da dosljedno time ukinie im glas i u obćem izbornom pravu. Coraggio!“

Vukovićeva obećanja. Pišu nam iz Gornjeg Primorja, 28 travnja. Glasoviti hofrat Vuković, „svemožan“, u Beću, kako sad njegove hiljadarke po neretvi, Kuni, Stonu, Vrgorcu i Primorju na bubanj iznose, bijaše još lani u ozujku pisao, da će se ustanoviti sedmićno pet puta parobrodarski saobraćaj po Primorju. Tu nedavno opet je pisao da će za sad dva puta sedmićno. Sad nam je stigao ploidivni red i zbilja utorkom i subotom odlazi iz Gradca do Makarske parobrofi i natrag, no je ustanovljena za Primorje u te dane, što je bilo, ploidivlje iz Splita do Metkovića preko Makarske i Primorja i obratno. Dakle sad smo priskračeni jer u te dneve nemamo ni sveze sa Splitom ni sa Metkovićem, a isto je i ponedjeljak srieda i četvrtak bez obćenja. Hvala, gospodine viteže, na zauzimanju i baš nam po tebi idje sve po loju!

„Dalmata se razbrbljao.“ U zadnje broju onaj brbljav i krežbiti starleja zadarski osjetio se je ponukanim povodom poznate skup-

štine u Živoću, da se poput matorog parićeta, kadno zahiri, ritne na sve četiri strane nogama. „Dalmata“ je toj skupštini posvetio uvodni ćlanak! Talijansko glosilo, za cielo pod utiskom edifikantnih prizora iz Kalabrije i Sicilije, gdje „briganti“ cvatu, bujnom maštom opisao je onu skupštinu, ali u onom tonu i onim stilom, kojim se odlikuje „L'Asino“. Naćin, kojim se tu izražava o svećenstvu, tako je prost i nizak, da pada i izpod najdrastićnije oznake. Zar da se na to reagira? Ne. Preveć je „banditski“ (i ovo je talijanski specijalitet!) pisano. No „Dalmata“ ovu skupštinu, nekom ćudnom lozinkom, sasma svojom, dovodi u savez sa borbama proti talijanima, kada je narodno svećenstvo stupalo u prve redove narodnog preporoda u Dalmaciji. Dođuše ima tu sličnosti, a to je, da se svećenstvo, rodoljubno i aktivno, okreće proti onim političkim klikama, koje hoće da obrlate naš narod, a za udovoljenje svojih ambicija i interesa. Ona je bila nacionalna borba. a sada je za poštnu, moralnu hrvatsku politiku, a proti mešetarima i špekulantima. Zato je „Dalmata“ kao pajac smiešan, kada ovom skupštinom i nekadašnjim ćustvovanjem svećenstva u borbama proti talijanima hoće da dokaže, kao da svećenstvo ide za nekom prevlasti. Ta ono je već nebrojeno puta izjavilo, da će biti vojnikom u redovima onih, koji budu poštiljali njegove osjećaje. Ta valda neće „Dalmata“ zahtjevati, da hrvatski svećenik radi za talijana, ili za one hrvatske stranke, koje ili programatićno ili djelom blate njegove najsvetije osjećaje.

Demokratski listić u Splitu saznao je mnoge stvari o sjednici uprave i vieća stranke prava — u malo redakta. Bilo je — po njemu — deset svjetovnjaka i trideset fratara i popova na sastanku. A u stvari je prisustvovalo preko stopedeset izaslanika. Da je „Sloboda“ prepolvila barem broj, ni po jađa, ali odmah ići izpod trećine, to je i za list dra. Smodlake malo preveć. I onda „Sloboda“ saznaje — ovdje ne veli „iz najpouzdanijeg izvora“ — da su na skupštinu bile dvie struje. I jesu bile. Niesu se mogle složiti kako da Smodlakove nazovu: da li c. k. strankom br. II. ili finacijskom br. I. Po „Slobodinom“ znanju izvještaji oдав sud nesu bili „najpovoljniji“, osobito „sumnjivi i crni“, da su bili iz Zadra, Sinja i — Šibenika! Zar zato, što su Smodlakovci našli „zgodnog“ kandidata? Ajde da, neka se „Sloboda“ tješ i mi joj do izbora ne ćemo kvariti veselje.

Zadnji broj finacijskog glosila pun je pravaša. Pravaši na sve strane, Uvodnik, ćlanci, vijesti, polemike, izbori: sve sami pravaši. Kako se vidi, „Slobodi“ je dugustilo. Ta svuda ih ima, svuda njih i njezinim križaju raćune, tako da su bili postali plašilima i avetima, koji im grizu crnu savjest i bune sanke. Ovo je ovako prije zbrna, a što će biti onda kada ućdar od padne i pogod? Zbilja mora da je duša onih špekulanata crnija nego li smo i mislili, kada ju tako progoni strah.

„Narodnom Listu“ je ćudnovato, da su pravaši proglasili samo četiri kandidature. A, pitamo mi, koliko su oni? Što mi znamo, nijednoga. Tko je onda na gubitku? Ovo ćemo pitanje ponoviti nakon izbora.

Na drugom mjestu isti list upozoruje vrlo suhoparno svoje pristae, da ne nasjedaju viestima, koje su prodrle na javu o njihovom sastanku. Boli ga, da se i to saznalo. A tko im je kriv, da sami to pripoviedaju? Kao n. pr. ono o vladi, da ona ne će praviti dosanjnih izbornih „viceva“ radi njihovih liepih oćiji? Evo ovo je „Nar. Listu“ najteže da se saznalo, jer će se mnogi „svietni“ biraci njegovi na dan izbora... razboliti.

Vodice: Izborni imenici proglasieni. Biraća 658, naknado uvršteni 7. Politická vlast brisala 12. Za glasanje 653. Tražiti će se malićak brisanja i desetak uvršćenja. Proćišćen i uređieni imenici za biranje imaće će 660 biraća.

Iz Smodlakine „kule“. Pišu nam sa Klisa: Akcije Smodlakove amo su od zadnjeg njegov izbora znatno pale. Narod je uvidio svu lažnost obećanja demokratskih te listom obrće ledja opim beđušnim demagozijom. Splitki kotar, ta tobožnja Smodlakova kula, poćinje se tresti u svojim temeljima. Mi amo nestrijplivo oćekujemo, da za kotal Split proglasi kandidata stranke prava, jedina koja se nije oprljala i koja nije ni za dlaku popustila od svag rodoljubnog programa. Živila stranka prava!

Pišu nam sa Šolte, da će onamo sviestni narod kao i zadnji put ogromnom većinom glasovati za pravaškog kandidata. Rovarenja demokratska onamo ne uspievaju, jer neke ter neke, koji tajno šapuću, izbornici tjeraju od sebe.

Demokratske kandidature. Primamo iz Splita: U nedjelju se ovdje sastadoše demokratska gospoda, da ih onaj odbor za sporazum izvesti o svom radu i da proglase kandidature. Iz pokrajine stigooše sakupljenoj gospodi tužni glasovi, jer odsud odpadaju pristae radi toga što se stranka sasma dala pod okrilje vladino. Nakon oduzeć viećanja bi proglašen kandidat za Split dr. Smodlaka, kojemu nije bilo uspjele nikako uvjeriti svoje ljude, da bi drugoga kandidirali. Ne mogla ga ta gorka ćasa minuti. Za sinjski kotar proglašen je zajednićkim utvaraško-demokratskim kandidatom dr. Uroš Masović, a za Makarsku-Vrgorac-Neretvu bivši propali kandidat Franci. U izboru niesu bili baš najsvetiji a i sami to priznaju.

Utvaraško-demokratske nedostojne varke. Pišu nam iz Splita: Između utvaraša i demokrata skalupila se nedostojna varka, kojom hoće da zavaraju javnost. Radi se naime o njihovom izbornom kompromisu i sporazumu. Dogovorno određieše njihovi odbori, da bi demokratska stranka utvaraško tobože kao uvjet sporazumu stavila taj, da Utvara ne kandidira službeno vladine ljude Vukovića i Tončića. Tim demokrate hoće pred nekim naivnicima da markiraju nekakovu neovisnost i opozicićnalstvo. To je sporedni cilj ove sramotne igre. Ali pravi cilj bio bi taj, da se Vuković i Tončić proglase kandidatima van stranka, a onda bi i jedna i druga stranka sve svoje site potajice uprla, da im mandat „izbije“. Ovakove nedostojne varke idu za tim, da zavedu javno mnjenje. Ali ova smicalica je već odkrivena te ne će nigdje upaliti.

Politićke vijesti.

Liberalni klub u carevinskom vieću. Neke vijesti iz Splita javljaju, da jedan dio hrvatskih zastupnika iz Dalmacije na car. vieću nastoji, kako bi osnovao zajedno s dva srsbka zastupnika iz Dalmacije, s hrvatskim i slovenskim zastupnicima iz Istre i slovenskim liberalcima novi, zajednićki klub u parlamentu. Ovaj bi klub imao svrhu, da bude proteužea utjecaju slovenske pućke stranke, pod vodstvom dra. Šuštarića.

Rek bi, da se pravi raćun bez krćmara. Ta izbori još niesu prošli i ne zna se, kako će ti zastupnici iz Dalmacije, koji snuju novi klub, uoćbe proći.

Izborna korporacija u Ugarskoj. Akcije Justhovaca i socićnih demokrata za obće pravo glasa pridruži su se i Rumunji. Franjo Kossuth smatra ovo koaliciju velikom pogrćskom, jer da socićni demokrate pa Justhovci, a po gotovo narodnosti, ne mogu težit i za istim obćim pravom glasa.

Pitanje Vojno-kaznenog postupnika. Pogovara se u vladinim krugovima, da je magjarsko stanoviešte podpuo pobiedio u pitanju vojno-kaznenog postupnika. Još tokom prve polovice svibnja biti će zastupnićkoj kući predložen osnova zemaljske obrane kaj i osnove o reformi domobranstva i vojno-kaznenog postupnika.

Pet kralja Petra u Beć. Austro-ugarski poslanik Forgać izjavio je, novinarima, da je sva prilika te će kralj Petar pohoditi Franju Josipa I. u mjesecu rujnu u Beću. O tom da se već vode pregovori.

Interpelacija Geze Polonyia. Nekidan je magj. zast. Geza Polonyi interpelirao u peštanskom saboru glede poznatog premješćenja nekih varazidinskih ćinovnika Hrvata u Magjarsku. Ministar Lukacs je na interpelaciju odgovorio tim, što je izjavio, da je ono premješćenje uzsleđilo ne radi toga što su ti ćinovnici glasovali za oporbnoćnoćandata, nego zato, što su morali biti maknuti, jer u onom uredu boleću starešine bila dopustila svaka disciplina. I ovim je ova afera po svoj prilici riešena, jer se interpelant zadovoljio s odgovorom. Treba znati, da je tu interpelaciju podnio na temelju informacija u jednom pismu, na kojem je bio podpisan zast. dr. Pinterović, doćim se kasnije izpostavilo, da je isto bilo jednostavno falzifikovano.

Rusko-njeмаćki sporazum. „Standard“ javlja iz Berlina: „Sporazum je gotov samo još nema podpisa jedne i druge strane. Sporazum se osniva na ova dva principa: uzajamno prijatelještvo u Evropi i uzajamna pomoć na blićnjem i srednjem Istoku. Rusija se obvezuje, da ne će biti ni u jednoj kombinaciji, koja ima tendenciju proti Njeмаćke, a Njeмаćka sa svoje strane garantuje isto to.“

Njeмаćka priznaje sjevernu Perziju za rusku interesu sferu i da Rusija u tom podrćnju ima izkljućivo pravo na gradjenje željeznica. Za aktivno podupiranje ruske politike u sjevernoj Perziji upotriebit će se njeмаćki kapital kod gradnje željeznice ćke pruge od Tcherena do Hanikina. Ova druga biti će dakle financirana ruskim i njeмаćkim kapitalom, ali ostaje pod kontrolom ruskih koncesionara.

Rusija priznaje Njeмаćkoj ekonomske interese u sjev. Perziji i garantuje odrážanje „otvorenih vrata“. Rusija priznaje Njeмаćkoj prava na bagdaiskoj pruzi i obećava joj diplomatsku pomoć za dovršenje ove pruge. Njeмаćki koncesionari gradit će prugu od Bagdada do Hanikina, da postave vezu sa ruskom prugom u sjevernoj Perziji. Nekoja italfalna pitanja u stvari transporta robe na ovim njeмаćkim i ruskim prugama još će se uređiti. Njeмаćki eksport u sjev. Perziju dobit će nekoje olakšice. S druge strane će se za ruske produkte otvoriti put u Malu Aziju i na Sredozemno more“.

„Standard“ dodaje, da ovakav sporazum znaći liep uspjeh njeмаćke diplomatije.

Kriza u Turskoj. Sađašnje prilike u Carigradu, gdje se bija boć između dvie struje u mladoturkoj stranci, najbolje karakterieše ovo: Dopisnik „N. Fr. Presse“ zapitao je predsjednika parlamenta, poznatog vodju Mladoturaka Ahmed Rizui: „Da li je istina, da je Mahumd Šefket-paša zaprietio poslanicima, da će postupiti s bezobzirnom strogoću, ako partajski razdor dovede do nemira“. Na to je Ahmed Rizui odgovorio: „Pa to bi bila samo njegova dućna, kao ćuvara reda i mira u ratnom stanju. Ta Vi poznajete njegovu brzu energiju, a istina je, da je on vrlo ogorćen radi partajskog razdora“.

Ova „brza energija“ Mahumu Šefketa prisila je obadvie grupe u stranci, da se bar privremeno izmire, Popustili su i „konzervativci“, jer su u kabinetu ostali Džavid paša i u komitetu Talaat-bej, ćiji su odstup oni zahtjevali, a popustili su i „liberali“, pristae solunskog komiteta, usvojivši sve taćke programa „konzervativaca“.

Medjutim obadvie stranke spremaju se na definitivno razraćunavanje na kongresu, koji će se odrážati tek za jedno dva mjeseca. A teško da će se to svršiti samo „naćelnim razilaćanjem“.

Iz hrvatskih zemalja.

Godišnja glavna skupština družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru drćat će se dne 28. svibnja o. g. u Buzetu. Politićki raspored i dnevni red javit ćemo naknado.

Popis stanovništva Bosne i Hercegovine. Bosanska vlada sastavila je rezulate popisa stanovništva od 16 listopada 1910. i važnije podatke oglosila. Prema tomu popisu ima Bosna i Hercegovina 1.895.673 duša, za 327.581 (20.89 postoćata) više nego je izkazano kod posljednjega popisa 1895. Stanovništvo Sarajeva ponaraslalo je od to doba od 38.083 na 51.872 duša.

Iz grada i okolice.

Boravak englezke kraljice u našem gradu. Prekućer u jutro odputovala je englezka kraljica udova Alessandra iz našeg grada. Boravila je u sve tri dana. Za svog boravka obašla je parobrodnićki šibeniku luku i okolice. U nedjelju poslie podne odvezla se je sa parobrodnićkim, kojim je upravljao lućki pristav g. Selestriu, na vodopad Krke. Pravaćna je bila od princeze Viktorije i s drugim dvorskim osobljem. Na vodopadu bila je doćekana od g. naćelnika dra. Krstelja, koga poglavara g. Callebicha i englezkog konzula u Dubrovniku, g. Shadwella, koji je naroćito radi njenog dolazka amo prispio. Pomenuta gospoda bila su od kraljice primljena i njoj predstavljena, a uz njih i vlastnićki vodopada g. K. Šupuk. U razgovoru sa gornjom gospodom zahvalila se je radi toga, što je sve bilo shodno razpoloćeno, da je uzmogla po volji razgledati šibenik i vodopad. O ljetopama vodopada oduševljenio se izrazila naćelniku. Na povratku obašla je grad, imenito baziliku sv. Jakova. Doznajemo, da su se mnoge odlićne osobe od pratnje kraljićine najlaskavije izrazile o neizmjenjivoj vriednosti, koju Krka za industriju u sebi krije.

Položio izpit. Ovih dana položio je nadopunitibeni izpit u Beću svršeni pravnik gsp. Jurin Jure. Na uspijehu srdaćno ćestitamoi!

Debut baritona g. A. Matačića. U ponedjeljak na večer je naš sgradjanin, baritonista A. Matačić, debutirao u mjestnom kazalištu u „Sonnambui“, uloga conte Rodolfa. Taj dogođaj napunio je skoro dubkom kuću najotmjenijom publikom. Nade, koje su se postavljale u g. Matačića, niesu bile od njega prevarene. Premda se nije mogao oćeti uzrujanosti, koja je neizbjeiva kod svakog debutanta, g. Matačić je svojoj ulozi udovoljio u punoj mjeri. I ako bi moćda za njegov glas bila prikladnija druga koja uloga, on je ipak svladao sve potećkeće. Gledie izvedbe i škole moće mu se ćestitati, da je u tako kratko vrijeme usvojio mnoge fineise glazbene i proniknuo te svladao i takovih potećkoća, koje zadavaju briga i viešegodnijim umjetnicima. Gledie glasa mora se priznati, da

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2.000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTU KURENTU
I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA
INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-
VIZE SE PREUZIMAJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA
SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
- - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-
NICE, ZALOŽNICE, SREČKE, VALUTE, KUPONE.
PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE.
OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ZRIEBANJA. REVI-
ZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIHPAPIRA-BEZPLAT-
- - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

Velika tvornica tjestenine i mlinice za raznu hranu.

Pomoću najmodernijeg motora
proizvadjaju svake vrsti ovog je-
stiva od najboljeg marsejskog
griza kao i od dobrog i najfinijega
::: pšeničnoga brašna. :::

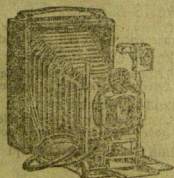
**Tvrđka Ivan Šupuk i brat
Šibenik**

Knjižara i papirnica

Ivana Grimani-a - Šibenik

preporuča p. n. občinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, njemačkih, talijanskih i
francuzkih knjiga, romana, slovnica, rječnika, onda pisanih sprava, trgovačkih knjiga,
uredovnog papira, elegantnih listova za pisma i razglednica. Prima predplate na sve
hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem
u kuću — Velika zalaha svakovrstnih toplomjera, cviker-naočala od najbolje vrsti
leca u svim gradacijama.

Vanjske naručbe obavlja kretom pošte.

Skladište fotografskih aparata i svih nužgrednih potrebitina. — Preuzimlje naručbe
svakovrstnih pečata od kaučuka i kovine. — Skladište najboljih i najjeftinijih
šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Velika tvornica voštanih svieća na paru Vladimir Kulić - Šibenik

Preporuča svoje proizvode p. n. gg. župnicima, crkovenarstvima
i bratovštinama.

Nagrađena prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom
na rimskoj izložbi poljodjelstva i obrtnih proizvoda.

Hrvati! Pomozite „Družbu sv. Ćirila i Metoda“!

TVORNICA PAPIRNATIH VREĆICA

- ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA) -

Tvornica je uređena sa svim potrebnim strojevima
Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama.
Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste.
Cijene su vrlo umjerene, te domaći potrošnici ne će
imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe
se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

NAJBOLJI NAMJEŠTAJI SNAGE

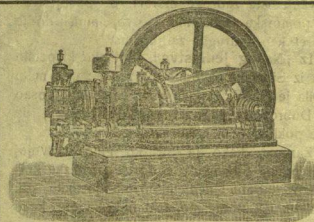
kao što su motori na plin (gas), benzin, žestu, kameno i sirovo ulje, na mršavi plin,
za obrt. poljodjelske i električne namještaje snage proizvadjaju

Draždjanska tvornica

- - motora na plin - -

(A. G. Dresdner Gasmotoren-Fabrik)

Tražite cijenike i proračune badava.
Dopisivanje hrvatski, talijanski, njemački i
slovenski.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravititi sve upite:

EMANUEL i OSKAR KRAUS

Tehnička poslovica TRST, Via San Nicolo 2/c.

HRVATSKA TISKARA

(Dr. KRSTELJ i drug - ŠIBENIK)

IZRADJUJE SVE TISKARSKE PO-
SLOVE VRLO UKUSNO, A UZ NAJ-
UMJERENIJE CIENE.